

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

april 2020. godine

Bilten broj 4/2020

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	4
Da li građani žele da im se uzme 100 evra plus troškovi	4
Ustavni sud radi ... ali u Bosni.....	5
Transparentnost i rizici od korupcije u doba korone	6
Finansiranje tviter kampanje.....	7
Saopštenja.....	8
Srbija pala na listi Indeksa otvorenosti budžeta	8
Nabavka respiratora – nedostajuće informacije	9
Zaključak Vlade – nezakonito ograničavanje prava	10
Inicijative i analize	12
Pismo TS predsedniku Republike povodom izjava o nabavkama respiratora.....	12
Obezbediti transparentnost donacija radi efikasnijeg prikupljanja pomoći za borbu protiv pandemije	13
TS pozvale poslanike da zatraže javnost podataka o donacijama i nabavkama	14
Mediji.....	15
Kako se nameštaju tenderi u Srbiji	15
Donacija Vučića jugu - 5 šlepera paketa za koje se ne zna ko ih je platio.....	16
Javne nabavke u vanrednom stanju neobavezne, obavezne informacije šta je kupljeno i koliko košta	18

Aktivnosti

I u drugom mesecu vanrednog stanja i izolacije, Transparentnost Srbija nastavila je rad na svim aktivnostima, prilagođavajući ih novim okolnostima.

Sve projektne aktivnosti teku redovno. Sredili smo podatke i predali naručiocu, istraživanje i rangiranje svih opština gradova po Indeksu transparentnosti lokalne samouprave LTI 2020 i nadamo se da ćemo te rezultate uskoro i javno promovisati. Iako je izborna kampanja formalno prekinuta, pratili smo aktivnosti funkcionera, njihovo prisustvo u medijima i tokom vanrednog stanja, a praćenje kampanje nastavljamo u punom obimu čim Republička izborna komisija objavi njen nastavak.

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) radi i u ovim uslovima - sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno potrebna obaveštenja dobiti na broj 064 163 66 05.

Sastanak predstavnika međunarodne organizacije WWF za jugoističnu Evropu i organizacije Transparentnost Srbija održan je 9. aprila. U uvodu su predstavnici WWF, koja se bavi pitanjem zaštite životne sredine, predstavili svoj novi regionalni projekat, kao i mogućnosti koje on pruža za saradnju sa civilnim društvom. Razmatrane su mogućnosti za partnerstvo sa TS i drugim ograncima Transparency International sa prostora Balkana. WWF za sada, u Srbiji prati proces izmene Zakona o zaštiti prirode u Srbiji i uključenosti OCD u taj proces, pruža podršku koalicijama koje prate proces pristupanja EU, u Srbiji je to Koalicija 27. S druge strane, predstavnik TS, Nemanja Nenadić, predstavio je fokus rada naše organizacije, koji uključuje javne nabavke, javne rasprave, zakonodavni okvir, saradnju u okviru koalicija NVO. Bilo je reči i o saradnji sa istraživačkim novinarstvom, primerima narušavanja ekoloških standarda gde može biti po sredi i korupcija (npr. šumarstvo, eksploatacija prirodnih bogatstava). Prepoznate su mogućnosti za razvoj saradnje u vezi sa monitoringom rada javnih preduzeća.

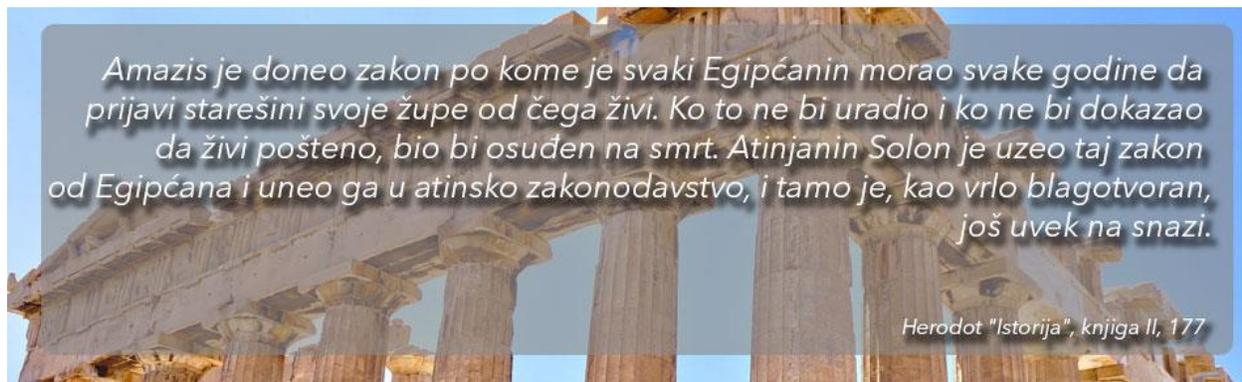
U četvrtak, 30. aprila, na predlog Kancelarije Saveta Evrope u Srbij, održan je sastanak sa predstavnikom naše organizacije, Nemanjom Nenadićem. Tobias Flesenkeper, šef Misije Saveta Evrope, zajedno sa saradnicima, interesovao se za aktivnosti Transparentnosti, kao i za viđenje naše organizacije o aktuelnoj situaciji vladavine prava nakon proglašenja vanrednog stanja. Između ostalog, bilo je reči o sprovođenju javnih nabavki, institucijama koje nisu bile dovoljno aktivne tokom ovog perioda (Narodna skupština, Ustavni sud), i o potezima vlade. Takođe, predstavnik TS je upoznao sagovornike sa ocenama naše organizacije o zakonima koji su bitni za sprovođenje izbora i za borbu protiv korupcije.

Posebna pažnja je bila posvećena pitanju saradnje Srbije i GRECO, problemima u realizaciji preporuka koje je ova organizacija koja funkcioniše pod okriljem Saveta Evrope dala još 2015, u vezi sa pravosuđem, radom Skupštine i lobiranjem u pripremi propisa. TS je ukazala na to da nisu u potpunosti ostvarene ni one preporuke koje se odnose na ovlašćenja i rad Agencije za borbu protiv korupcije, a da dosadašnja primena Zakona o lobiranju nije u praksi dovela do unapređenja transparentnosti odlučivanja.

Bili smo prisutni u medijima i u martu. Objavljeno je 213 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije odnosno vesti u kojima su citirani stavovi predstavnika TS.

Na sajt TS postavili smo niz [inicijativa i analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora. Među njima posebno izdvajamo inicijative u vezi sa transparentnošću podataka o nabavkama i donacijama medicinske opreme. Predsedniku Srbije [uputili smo dopis](#) u vezi sa pogrešnom interpretacijom te naše inicijative, uvredama koje je izrekao na račun TS i ukazali su na nadležnosti koje ima. O tome opširnije u poglavlju "Inicijative i analize". Postavili smo na sajt i zahtev [gradskim vlastima i predsedniku](#) da dostave dokumente koji pokazuju da zamenik gradonačelnika deli zastave građanima "u ime predsednika", kao i dokaze na koji način su zastave nabavljene.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Da li građani žele da im se uzme 100 evra plus troškovi

30. april 2020.

U gostovanju na RTS-u, predsednik Vučić je rekao da neće uzeti 100 evra, na koje kao punoletni građanin ima pravo na osnovu Vladine uredbe, i to [obrazložio](#) na sledeći način: „Neću, jer meni nije potrebno. Ja bih tih 100 evra potrošio, a bolje mi je da ode u neku investiciju države. recimo u izgradnju puta Čačak-Požega.”

Isplata 100 evra građanima najavljena je kao mera za podsticanje domaće privrede (“novac iz helikoptera”), a ne kao mera podrške socijalno ugroženima. O njenim nedostacima je veoma jasno je govorio i brzo [reagovao Fiskalni savet](#), nakon prvobitne najave, kao i [nakon usvajanja rebalansa](#) budžeta

Glavni problem sa ovom merom nije to što je ista suma namenjena svakom građaninu, bez obzira na to koliko je imućan ili socijalno ugrožen, pa čak ni neverovatna zamisao predsednika Vučića i ministra Malog da milioni građana obavestavaju državu da žele da im uplati novac na koji su propisom stekli pravo. Osnovna stvar je to što građane niko nije pitao da li žele da im **država uzme novac** da bi ga posle razdelila. U Srbiji građani uopšte nemaju priliku da utiču na to iz kojih izvora će se budžet puniti i na koje namene će ga državni organi trošiti.

To je jedan od razloga za veoma loš plasman Srbije u međunarodnom rangiranju zemalja, i u najnovijem [Indeksu otvorenosti budžeta](#).

Ilustracija: Milan Dog
<https://twitter.com/lekoviti/>

Kad je reč o delu ovog istraživanja koje se tiče “učešća javnosti”, Srbija je dobila samo 2% mogućih poena (svetski prosek je 14%). Da građani imaju mogućnost uticaja na usmeravanje budžetskih sredstava na republičkom nivou (kao što su delimično dobili u opštinama) vrlo je verovatno da bi redosled odabira prioriteta za finansiranje iz budžeta više odgovarao stvarnim potrebama.

U ovom slučaju dodatno komplikuje priču to što građanima nije bila data mogućnost da se izjasne da li misle da bi trebalo da im se uzme novac za ove namene, već i to što novac koji će biti podeljen ne postoji. Da bi ove isplate, kao i drugi programi pomoći mogli da se sprovedu, država mora da se zaduži.

Zbog toga, ne samo da će građanima biti uzeto 100 evra (u proseku), da bi im se dalo 100 evra, kao što je [slikovito objašnjeno](#), već će zarad toga morati da snose i dodatne troškove. Najočigledniji trošak je kamata, za koju se može očekivati da će biti između 2% i 3%, [na osnovu nedavnih pokazatelja](#). Manje očigledni i teže procenjivi su troškovi u vezi sa administriranjem – prvo poziva nekoliko miliona građana koji žele da se prijave za ove isplate, a zatim i vršenja samih tih isplata.

Ustavni sud radi ... ali u Bosni

23. april 2020.

Ovdašnjim penzionerima i pravnicima sigurno je veoma zanimljiva vest iz Sarajeva da je tamošnji Ustavni sud poništio odluku Vlade i štaba Civilne zaštite u Federaciji BiH, (jedan od entiteta Bosne i Hercegovine) prema kojoj je bilo zabranjeno kretanje osobama starijim od 65 i mlađim od 18 godina, kao diskriminatornu i neustavnu. [U odluci](#) se kaže da je narušeno pravo građana, a da nije postignuta pravična ravnoteža između propisanih mera i javnog interesa, da nije razmotrena i obrazložena nemogućnost nalaganja blažih mera, da mere nisu striktno vremenski ograničene, niti je utvrđena obaveza Federalnog štaba da te mere redovno preispituje i produži samo ako je to „neophodno u demokratskom društvu“

Iako su neka ograničenja kod nas istovetna onima u komšiluku, pravna situacija je donekle različita. U Srbiji je proglašeno vanredno stanje dok su u Federaciji proglašene mere predviđene zakonima za vanredne situacije. Takođe, kod nas je najveći deo ograničenja prava građana tokom vanrednog stanja uveden uredbama Vlade (što se može činiti tokom vanrednog stanja), ali su neka od njih prvobitno bila uređena isključivo kroz naredbe ministra

unutrašnjih poslova, što nije bilo u skladu sa Ustavom. Ne ulazeći ovom prilikom u mnoga sporna pitanja oko toga da li je trebalo proglašavati vanredno stanje ili ne i da li je to učinjeno na ustavan način, želimo da skrenemo pažnju na drugi problem – u Srbiji uopšte nema naznaka da Ustavni sud radi svoj posao, u ovo doba koje je posebno osetljivo za ostvarivanje svrhe zbog kojih je to telo uspostavljeno.

Naime, iz [saopštenja USS](#) sa početka vanrednog stanja jasno je i razumljivo to što je Ustavni sud privremeno obustavio neposredne kontakte sa građanima. Međutim, sa sajta ove institucije se može zaključiti da sednice nisu održavane posle 5. marta 2020. S druge strane, poznato je da su Ustavnom sudu podnošene inicijative za ocenu ustavnosti akata o proglašenju vanrednog stanja i o pojedinim aktima donetim tokom vanrednog stanja. Ispitivanje njihove ustavnosti se može vršiti i naknadno, ali to nosi velike rizike, između ostalog i za naknadu veće štete onima čija su prava bila eventualno povređena tim aktima.

U Bosni i Hercegovini, koja je na sličan način pogođena pandemijom kao i Srbija, Ustavni sud je sve vreme [održavao sednice](#) na način koji je to bilo moguće izvesti u ovo doba.

Transparentnost i rizici od korupcije u doba korone

23. april 2020.

Ko zna koji put do sada ponavlja se isti scenario - vlasti u Srbiji ignorišu upozorenja domaćih stručnjaka, organizacija, institucija u vezi sa (anti)korupcijskim problemima. A onda se takva upozorenja pojave i u izveštajima međunarodnih organizacija, postanu prepreka u evropskim intergracijama, razlog za loše ocene i loša rangiranja.

Ovoga puta reč je o upozorenju da je u doba borbe protiv korona virusa neophodna (što) veća transparentnost u zdravstvenom sistemu i da je neophodno umanjiti korupcijske rizike. Transparentnost Srbija tražila je da se objave podaci o nabavci medicinske opreme, nedavno smo uputili i inicijativu da se javnim učine podaci o donacijama za borbu protiv pandemije. Sada upozorenje o korupcijskim rizicima stiže i od antikorupcijskog mehanizma Saveta Evrope - organizacije GRECO (Grupa država Saveta Evrope protiv korupcije). Nema, međutim, mnogo razloga zbog kojih bismo pomislili da će ovo upozorenje zabrinuti naše vlasti. Naime, Srbija nije ispunila čak ni preporuke četvrtog kruga evaluacije, za šta je rok prvobitno bio kraj 2016, ali ni u naknadno postavljenim rokovima

A najnovije preporuke, odnosno smernice kreću upravo od javnih nabavki u zdravstvu u vreme borbe protiv virusa i ukazuju da zemlje članice moraju da usvoje odgovarajuće transparentne procedure za javne nabavke koje omogućavaju zdravu konkurenciju i sprečavaju korupciju.

Mi, za to vreme, ne znamo kako je i koliko medicinske opreme do sada nabavljeno. Iako je jasno da su zbog specifičnosti situacije morale biti primenjene posebne procedure, nema razloga da do danas javnost ne zna gotovo ništa o trošenju novca u iznosima koji se, bar prema izjavama zvaničnika, mere u stotinama miliona evra.

Ministar zdravlja je u sredu, na direktno i jednostavno pitanje novinara BIRN-a o tome koliko je respiratora nabavljeno i koliko je za to plaćeno, [odgovorio](#) da se to ne može znati jer su "nabavke u toku".

To što nabavke nisu okončane znači samo da podaci koje bi ministar mogao dati u ovom trenutku neće biti i završni. S druge strane, kao što je Transparentnost Srbija već ukazala, nema razloga da se građanima već sada ne predoče podaci o tome koliko je nabavki već sprovedeno.

Inače, u [preporukama GRECO](#), predsednik te organizacije Marin Mrčela upozorio je da se ne smeju potceniti rizici od korupcije u vreme kada se zemlje suočavaju sa nespornom vanrednom situacijom, koncentracija moći, ukidanje prava i sloboda, i dok se velike količine novca ubacuju u privredu da bi se ublažila kriza.

Mrčela je istakao da "odluke koje donose centralne, regionalne i lokalne vlasti da bi se suočile sa pandemijom, moraju biti transparentne i podložne nadzoru i odgovornosti", a "uzbunjivači u zdravstvenom sektoru moraju biti zaštićeni".

Predsednik GRECO je takođe podsetio da je transparentnost u javnom sektoru jedna od najvažnijih u sprečavanju korupcije. "Potreba za redovnim i pouzdanim informacijama javnih institucija jeste od presudnog značaja u vanrednoj situaciji. To se odnosi na širenje i rizike od pandemije kao takve, ali i na hitne mere koje su preduzete kao odgovor na pandemiju. Ne treba dozvoliti da korona virus ugrozi naše vrednosti i naše standarde, uključujući transparentnost i odgovornost. Digitalne informacione platforme poput portala za transparentnost su vredne alatke za sprečavanje korupcije i instrumenti za zaštitu vladavine prava", naveo je predsednik GRECO.

Finansiranje tviter kampanje

3. april 2020.

Vlasnici društvene mreže "Tviter" ne dozvoljavaju političko oglašavanje, što bi mogao da bude jedan od razloga za [gašenje](#) preko osam hiljada profila sa kojih je davana podrška vladajućoj političkoj stranci u Srbiji, SNS i njenom predsedniku, o čemu on navodno "[ne zna ništa](#)".

Ovaj slučaj može imati značaja i sa stanovišta primene domaćih zakona. Tako, ako su "operativci" na lažnim tviter nalozima bili plaćeni od strane političke stranke, onda je taj trošak morao da bude upisan negde u okviru finansijskih izveštaja (ne postoji posebna rubrika

za ovu vrstu troška). Vidljivost podataka će biti slabija ukoliko su tvitovali zaposleni u stranci, jer će se za njih u finansijskim izveštajima videti samo ukupno isplaćena zarada. Kako god bilo, objavljivanje podataka ove vrste moralo bi da pobudi interesovanje kontrolnog organa – Agencije za borbu protiv korupcije da proba da pribavi dodatne informacije, kako od Tvitera, tako i od SNS – u koje doba su ove aktivnosti vršene (kako bi se videlo na koju se izbornu kampanju odnose), da li su vlasnici brisanih naloga bili zaposleni u stranci ili druga lica i drugo. Hipotetički je moguće i da politička tvit promocija nije bila plaćena, ali bi i u tom slučaju trebalo proveriti da li su poštovana pravila o beleženju besplatnih usluga kao priloga u finansijskim izveštajima.

U slučaju da operativci na tviteru nisu bili stranački, već uposlenici javnog sektora, ili da su za obavljanje njihove delatnosti korišćene prostorije ili oprema u vlasništvu države, javnih preduzeća i opština, onda bi bilo razloga za angažovanje Državne revizorske institucije, budžetskih inspekcija i drugih organa. Međutim, malo je verovatno da bi takve provere uopšte bile moguće izuzev ako neko od učesnika ne bi ukazao na konkretne oblike zloupotrebe javnih resursa.

Saopštenja

Srbija pala na listi Indeksa otvorenosti budžeta

29. aprila 2020.

Srbija je pala za osam mesta i nalazi se na 70. mestu od 117 zemalja u [međunarodnom istraživanju Indeksa otvorenosti budžeta](#) (Open budget index - OBI).

Transparentnost Srbija je saopštila danas da je Srbija u istraživanju za 2019. godinu ocenjena sa 40 poena, od maksimalnih 100. Ta ocena je za pet poena niža od svetskog proseka i za tri poena manja u odnosu na istraživanje o transparentnosti budžeta za 2017. godinu, kada je Srbija imala skor 43 i nalazila se na 62. mestu na listi. Usled toga pada, sada smo svrstani u grupu zemalja sa „minimalnom transparentnošću budžeta“.

Od zemalja u regionu koje su ocenjivane, samo Bosna i Hercegovina ima lošiji skor (33), Severna Makedonija je za nijansu bolja (41), dok je najbolje rangirana Bugarska sa skorom 71. Hrvatska i Slovenija imaju skor 68, Rumunija 64, Albanija 55 i Mađarska 45.

Srbija je daleko najlošije ocenjena u pogledu učešća javnosti u kreiranju budžeta, sa samo 2 poena (svetski prosek 14), a ocene za Srbiju su iznad svetskog proseka jedino u kategoriji revizorskog nadzora (57), iako je i ta ocena u rangu "ograničena otvorenost budžeta".

„Značajan nivo transparentnosti budžeta“ ove godine je dosegla 31 država, sa skorom od 61 i više, a svega njih šest ima više od 80 poena. Na vrhu liste su Novi Zeland i Južnoafrička Republika (87) i Švedska (86). S druge strane, čak tri zemlje imaju skor 0 (nula) – Jemen, Venecuela i Komorska ostrva, dok Katar ima ocenu 1, a Sudan i Alžir po 2.

Ocena Srbije je mogla biti bolja da su Vlada i Skupština poštovale svoje zakonske obaveze i rokove iz budžetskog kalendara prilikom pripreme budžeta za 2019.godinu i razmatranja završnog računa. Činjenica da je došlo do poboljšanja u pripremi budžeta za 2020, i da je Skupština nedavno usvajala završne račune budžeta, ukoliko postane stalna praksa, uticaće na popravljjanje skora u narednim istraživačkim ciklusima.

Da bi Srbija povećala otvorenost budžeta, pored poštovanja budžetskog kalendara, neophodno je takođe da Vlada počne da priprema polugodišnji izveštaj o izvršenju budžeta u skladu sa međunarodnim standardima, a Skupština Srbije da aktivnije prati izvršenje budžeta, uticaj novih zakona na javne finansije, ostvarivanje preporuka DRI i da raspravlja o Fiskalnoj strategiji i analizama Fiskalnog saveta.

Transparentnost sama po sebi nije dovoljna za poboljšanje upravljanja budžetom, već je ključno uključivanje zainteresovane javnosti u razne faze budžetskog procesa. Ti mehanizmi, kada je reč o

centralnom nivou gotovo da ne postoje, tako da Srbija u tom segmentu istraživanja ima skor 2 (svetski prosek je 14, a susedna Bugarska ima 26).

U aktuelnoj globalnoj krizi izazvanoj pandemijom Covid-19, transparentnost budžeta postala je još važnija – ona je neophodan uslov za poverenje između vlasti i građana. Zbog toga je neophodno da sve odluke o vanrednim rashodima budu objavljene – što trenutno u Srbiji nije slučaj, da Vlada pruži razumno obrazloženje za mere koje predlaže – što je izostalo u slučaju najavljenog načina distribucije 100 evra punoletnim građanima, i da podaci o sprovođenju mera budu javno dostupni.

Istraživanje otvorenosti budžeta je jedini globalni nezavisni, uporedni i istraživački instrument, zasnovan na činjenicama, u kojem se koriste međunarodno prihvaćeni kriterijumi za ocenu pristupa javnosti informacijama o budžetu, stvarnim mogućnostima javnosti da učestvuje u pripremi budžeta i ulozi institucija za nadzor budžeta kao što su, u Srbiji, Narodna skupština, Državna revizorska institucija i Fiskalni savet.

Organizacija za Međunarodno budžetsko partnerstvo sa sedištem u Vašingtonu, (International Budget Partnership – IBP) je utvrdila metodologiju i prvi put sprovedla istraživanje otvorenosti budžeta 2006. godine. Cilj je da građani širom sveta bolje razumeju budžetske procese i da steknu mogućnost uticaja kako će se se javna sredstva prikupljati i trošiti. U saradnji sa IBP, istraživanje svake druge godine sprovode organizacije nezavisne od Vlade (u Srbiji, to je Transparentnost Srbija). Ove nalaze verifikuju dva nezavisna eksperta, a predstavnici Vlade dobijaju priliku da ukažu na eventualne propuste, nakon čega se sačinjavaju konačni rezultati.

Kompletno istraživanje nalazi se na linku: <https://www.internationalbudget.org/open-budget-survey/country-results>

Nabavka respiratora – nedostajuće informacije

6. aprila 2020.

Transparentnost Srbija poziva državne organe i zdravstvene ustanove da objave ključne informacije o svim nabavkama koje su sprovedli od uvođenja vanrednog stanja, uključujući i one nabavke kod kojih nije primenjen Zakon o javnim nabavkama.

Iako je radi transparentnosti javnih rashoda ustanovljen državni Portal javnih nabavki, građani Srbije su ovih dana informacije o velikim nabavkama dobijali na druge načine, putem Instagram profila i kroz [medijske izjave](#) predsednika Republike.

Tako je, prema njegovim rečima, Srbija već naručila i platila 1100 respiratora. S druge strane, poslednja nabavka koju su naši državni organi i zdravstvene ustanove raspisali i objavili na Portalu javnih nabavki potiče od 11.marta 2020. Tada je Ministarstvo zdravlja, uz pozitivno mišljenje Uprave za javne nabavke, otvorilo pregovarački postupak radi kupovine 15 respiratora, i odabralo povoljniju od dve ponude već posle sedam dana.

Zakon o javnim nabavkama je na snazi i posle proglašenja vanrednog stanja. S druge strane, on očigledno nije primenjen na vrednim nabavkama koje se trenutno sprovode. Kako je to moguće? Po Zakonu o javnim nabavkama iz 2012, koji će se primenjivati do 1. jula 2020, postoji mogućnost da se nabavke sredstava „radi obezbeđivanja osnovnih životnih uslova u slučajevima elementarnih nepogoda“ vrše bez primene bilo kog od propisanih postupaka. Jedina obaveza je da se u takvim slučajevima postupa „u skladu sa načelima iz zakona“ (efikasnost, konkurencija, transparentnost, jednakost ponuđača). Međutim, poštovanje tih načela je stvar koja se samo naknadno može utvrđivati, i za to nema čvrstih proceduralnih garancija. S druge strane, kod pregovaračkog postupka, kakav je primenjen kod nabavke 15 respiratora u prvoj polovini marta ove godine, rokovi su znatno skraćeni u odnosu na redovnu tendersku proceduru, ali postoje i garancije transparentnosti – objavljivanje informacija na Portalu javnih nabavki.

U aktuelnoj situaciji velike potražnje za respiratorima na svetskom nivou, može se zamisliti da bi mogla biti privremeno opravdana čak i tajnost nekih podataka o nabavkama. Međutim, teško je zamisliti bilo kakav valjani razlog da se ne objavi šta je tačno kupljeno i koliko je za to plaćeno. Informacije o tome bi trebalo da pružaju oni državni organi koji nabavljaju medicinsku opremu. Pored toga, trebalo bi izbeći bilo kakve izjave koje bi mogle biti shvaćene kao poziv na kršenje zakona (npr. da su respiratori kupljeni „na polu-crno“).

Objavljivanje potpunih informacija u vezi sa epidemijom, uključujući i to šta su potrebe zdravstvenih ustanova, šta smo nabavili kupovinom ili iz donacija, a šta nam još uvek nedostaje, pomoglo bi izgradnji poverenja između vlasti i građana. To poverenje neophodno za sprečavanje širenja zaraze i smanjenje njenih štetnih posledica

Zaključak Vlade – nezakonito ograničavanje prava

2. aprila 2020.

Donošenje zaključka Vlade o informisanju stanovništva o stanju i posledicama zarazne bolesti COVID-19, s razlogom je protumačeno kao izraz namere da se kontroliše tok informacija između zdravstvenih ustanova i javnosti. Bilo da je Vlada stvarno nameravala da uvede cenzuru ili da je reč o nedovoljno promišljenom pokušaju da se suzbije širenje dezinformacija, ostaje činjenica da se pitanja koja se tiču Ustava i zakona ne mogu uređivati kroz zaključke Vlade, čak ni u vanrednom stanju. Stoga, sve i da je neko prekršio zabrane iz ovog zaključka, koji će, posle samo dva dana biti ukinut, ne bi mogao zbog toga da snosi štetne posledice.

Transparentnost Srbija ukazuje da su, prema Zakonu o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, „informisanje stanovništva i zdravstvenih radnika“ obavezni da vrše „zavodi, odnosno instituti za javno zdravlje“ i ta obaveza se ne može ukinuti zaključkom Vlade. Suštinski, problem je u tome što se Zaključkom sprečavaju da građanima daju informacije upravo oni koji po prirodi stvari poseduju informacije ili mogu da provere njihovu tačnost – rukovodioci i drugi zaposleni u zdravstvenim institucijama.

Na primer, nema nikakvog razloga da se pretpostavi da bi republički Krizni štab mogao da ima tačnije podatke o tome koliko je obolelih smešteno u neku bolnicu, koliko je testiranja izvršeno u toj bolnici i slično, od direktora te iste bolnice. S druge strane, vrlo je verovatno da jedino Krizni štab može da pruži javnosti podatke koji se odnose na celu Srbiju i da će ih onaj ko želi objedinjene podatke tražiti upravo na toj adresi.

Za vreme vanrednog stanja Vlada može da donosi uredbе, kojima uređuje pitanja koja su iz zakonske materije, pa čak i da ograniči pojedina ustavna prava (npr. slobodu kretanja). Međutim, ni tada nije ovlašćena da kroz zaključke uređuje pravne odnose drugačije nego što su oni uređeni propisima.

U vezi sa ovlašćenjima Vlade ne treba smetnuti sa uma činjenicu da su sve odluke koje Vlada donosi u aktuelnom vanrednom stanju pravno sporne. Naime, Vlada trenutno crpi svoja ovlašćenja iz odluke o proglašenju vanrednog stanja koju su zajednički doneli predsednik države i predsednice Vlade i Narodne skupštine. Međutim, njihovo ustavno ovlašćenje da na taj način proglaše vanredno stanje zavisi od toga da li Narodna skupština može da se sastane ili ne. Kao što je nesumnjivo utvrđeno^[4], predsednica nije ni pokušala da okupi kolege poslanike pre proglašenja vanrednog stanja, a do okupljanja većeg broja poslanika nije došlo ni u naknadnom ustavnom roku od 48 sati. Da srpski poslanici očigledno nisu bili sprečeni da ispune svoju ustavnu obavezu, već da je velika većina njih svesno predala vlast predsedniku i Vladi, pokazuju brojni primeri skupština iz našeg neposrednog okruženja koje donose bitne odluke uz mere zaštite od zaraze.

Iako je Vlada verovatno želela Zaključkom da spreči organe lokalnih samouprava i zdravstvenih ustanova da pružaju informacije medijima, putem izjava i saopštenja, te mere bi ugrozile i sprovođenje Zakona o slobodnom pristupu informacijama. S obzirom na to da se pravo na pristup informacijama može ograničiti jedino zakonom, kada bi se građanin obratio zahtevom za pristup informacijama npr. Kliničkom centru u Nišu ili gradonačelniku Valjeva, oni ne bi mogli da pravno valjano uskrate informaciju pozivajući se na zaključak Vlade. Samim tim, ni ovlašćena lica ovih ustanova i lokalnih samouprava ne bi smeli da trpe štetne posledice zbog svog postupanja po zakonu.

Ne samo da se pravo na pristup informacijama ne može ograničiti zaključkom Vlade, već građani imaju pravo da ga u ovim vanrednim okolnostima ostvare brže nego inače. Naime, „ako se zahtev odnosi na informaciju za koju se može pretpostaviti da je od značaja za zaštitu života ili slobode nekog lica, odnosno za ugrožavanje ili zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine, organ vlasti mora da obavesti tražioca o posedovanju te informacije, da mu stavi na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, odnosno da mu izda kopiju tog dokumenta najkasnije u roku od 48 sati od prijema zahteva.“ Kada se traže informacije ove vrste takođe uvek važi neoboriva pretpostavka da je reč o informaciji od javnog značaja.

U praksi se ove obaveze krše. Tako, iako je još 13. marta 2020. Transparentnost Srbija uputila zahtev za pristup informacijama Vladi Srbije u vezi sa navodnim određivanjem i ukidanjem tajnosti podataka o broju respiratora i ukazala da je reč o podacima koje bi zbog uspostavljanja poverenja između građana i državnih organa trebalo objaviti u roku od 48 časova, koje je neophodno za uspešnu borbu protiv epidemije, odgovor nije stigao ni posle 20 dana.

Inicijative i analize

Pismo TS predsedniku Republike povodom izjava o nabavkama respiratora

8. aprila 2020.

Poštovani predsedničke Vučiću,

U emisiji „Upitnik“, koja je emitovana u utorak, 7.4.2020. na prvom televizijskom programu RTS, kometarisali ste, na način opisan u prilogu ovog dopisa, aktuelne nabavke respiratora. U jednom od pitanja voditeljke pomenuti su predlozi iz saopštenja naše organizacije od 6.4.2020. Sudeći po odgovoru koji ste potom dali, sa tim saopštenjem ili niste bili upoznati ili ste ga pogrešno interpretirali. Usled toga ste osporavali nešto što nije rečeno, niste odgovorili na ono što jesu bili naši predlozi. Delovi izjave su takođe bili krajnje uvredljivi.

Ključne poente našeg obraćanja državnim organima i javnosti u vezi sa ovom temom su sledeće:

- Podatke o javnim nabavkama treba objaviti, u meri u kojoj je to moguće, ne zato što neko misli da je neko drugi ukrao novac na toj nabavci, nego upravo zato da niko ne bi ni razmišljao da li se tajnošću kod nabavki skrivaju krađe. Načelo transparentnosti iz člana 11. Zakona o javnim nabavkama obavezuje čak i kod nabavki koje se zbog toga što su neophodne za zaštitu života stanovništva sprovode bez sprovođenja otvorenog ili pregovaračkog postupka. Tako piše u članu 7, stav 2 Zakona. Nije zgoreg podsetiti da su ove odredbe prepisane u još uvek važeći Zakon o javnim nabavkama, koji je donet krajem 2012. na predlog poslaničke grupe SNS.
- Planiranje i sprovođenje nabavki medicinske opreme nije posao za koji je zadužen ili ovlašćen predsednik Republike, ni u toku vanrednog stanja ni van njega. Zato to nije nešto o čemu bi predsednik trebalo da informiše javnost (npr. da li respiratora ima dovoljno ili nema) ili da joj polaže račune (koliko su plaćeni i slično). Za planiranje su zadužene zdravstvene ustanove, a za nabavku te ustanove i Ministarstvo zdravlja. Čak i u situaciji globalne nestašice respiratora, kada pri nabavkama mogu biti od koristi kontakti predsednika Republike sa šefovima drugih država i vlada, drugi državni organi, a pre svega Institut „Milan Jovanović Batut“ i Ministarstvo zdravlja treba da informišu građane o tome koja nam je medicinska oprema potrebna, koliko je robe nabavljeno i koliko je za to plaćeno. U stvarnosti, ti državni organi, koji su nadležni, se o ovim temama upadljivo ne oglašavaju.
- Kada se vrše nabavke neophodne za zaštitu života bez tendera, to se takođe čini u skladu sa zakonom. Čak i kada se kod takvih nabavki odstupi od uobičajene prakse, pa se npr. roba plaća gotovinski, ili se kupuje od firmi koje ne bi ispunjavale uslove u normalnoj javnoj nabavci (npr. preduzeće ima poreske dugove, nema bankarske garancije i drugo), pogrešno je stvarati utisak u javnosti da državni organi čine nešto nezakonito, već upravo objasniti građanima da primenjuju jednu od Zakonom

predviđenih mogućnosti. To je važno da bi se i sami građani podstakli na poštovanje zakona u doba pandemije, i da bi država imala moralno pravo da kažnjava one koji zaista krše pravila o nabavkama.

- U situaciji pandemije je potrebno da postoji što veće poverenje između građana i državnih organa. Transparentnost postupanja pomaže da se to poverenje izgradi. S druge strane, objavljivanje nepotpunih i kontradiktornih informacija dovodi do suprotnog efekta. Do sada su građani od najviših predstavnika države dobili informacije da respiratora “ima dovoljno”, da je njihov broj “državna tajna”, i da se 15 novih aparata nabavlja sprovođenjem postupka javne nabavke “da bismo bili 200% sigurni”. Zatim je istog dana dana navodna državna tajna obelodanjena – objavljivanjem informacije da respiratora ima preko hiljadu. U međuvremenu, građani dobijaju informacije da smo ugovorili nabavku 2.200 novih uređaja, a da ih je 573 već stiglo. To kod građana stvara predstavu da su ih predstavnici države lagali lažno predstavljajući situaciju boljom nego što jeste ranije ili gorom nego što jeste sada. S druge strane, radi jačanja poverenja, vlast bi trebalo da upozna građane sa tim kakva je stručna procena potreba za respiratorima i šta je cilj nabavki koje se sprovode (koliko treba da ih bude ukupno). Čak i ako je epidemiološka situacija takva da zbog zaštite života treba kupiti koliko god je moguće veći broj ovih uređaja, saopštavanje takve informacije građanima može biti samo od koristi za jačanje discipline u primeni mera za sprečavanje širenja zaraze.

Obezbediti transparentnost donacija radi efikasnijeg prikupljanja pomoći za borbu protiv pandemije

21. aprila 2020.

Transparentnost Srbija je uputila inicijativu [Ministarstvu finansija](#) i Vladi za objavljivanje **sveobuhvatnih podataka o pomoći koju su institucije Republike Srbije dobile** od stranih država, međunarodnih organizacija, privrednih subjekata, drugih pravnih lica ili pojedinaca za **suprostavlanje pandemiji** COVID 19. Pri objavljivanju bi trebalo zaštititi lične podatke onih davalaca koji žele da ostanu anonimni.

TS je u inicijativi **podsetila na dobar primer objavljivanja sličnih podataka** u vreme poplava 2014. godine. Nakon što je u javnosti otvoreno ovo pitanje, Vlada Srbije je tada počela da objavljuje i redovno ažurira podatke o primljenim donacijama.

Trenutno su na sajtu Ministarstva finansija **objavljene instrukcije** za uplate donacija za pomoć u borbi protiv COVID-19. U medijima su objavljivane vesti (najčešće kroz izjave zvaničnika) o primljenim donacijama, u novcu i robi. Nisu međutim objavljeni sveobuhvatni, pregledni niti dokumentovani izveštaji o primljenim donacijama u novcu i robi, kao ni o distribuciji tih sredstava.

Smatramo da bi objavljivanje informacija bilo od izuzetne važnosti, ne samo zbog jačanja poverenja između organa vlasti i građana, već pre svega **zbog podsticajnog efekta na aktuelne i potencijalne donatore**.

Inicijativa je upućena na adresu Ministarstva finansija kabinet@mfin.gov.rs i press@mfin.gov.rs, kao i na adresu Vlade Srbije ironfriendship@gov.rs

TS pozvale poslanike da zatraže javnost podataka o donacijama i nabavkama

27. aprila 2020.

Transparentnost Srbija pozvala je narodne poslanike da na sednici 28. aprila zatraže od prisutnih predstavnika Vlade Srbije objavljivanje informacija o nabavkama koje su sprovedene bez primene Zakona o javnim nabavkama tako vanrednog stanja radi borbe protiv epidemije, kao i o donacijama koje su u tu svrhu primljene.

Informacije o javnim nabavkama odnose se na podatke u meri u kojoj je to moguće učiniti u ovom trenutku - na primer za ugovore koji su već zaključeni i realizovani.

U dopisu upućenom svim poslaničkim grupama i samostalnim poslanicima, TS ih je pozvala da od Vlade traže se objave i redovno ažuriraju podatke o primljenoj finansijskoj i nefinansijskoj pomoći od međunarodnih organizacija, stranih država, privrednih subjekata, pravnih i fizičkih lica za koje poseduju evidencije, uz zaštitu ličnih podataka donatora koji žele da ostanu anonimni.

TS je takođe pozvala poslanike da sami iniciraju, ili da od prisutnih predstavnika Vlade traže da to ona učini, izmene propisa koje uređuju ove dve oblasti.

Izmenama Zakona o javnim nabavkama (još uvek važećeg, kao i novousvojenog, čija primena počinje 1.7.2020), trebalo bi za ubuduće obezbediti ostvarivanje načela transparentnosti kod javnih nabavki koje se sprovode bez primene Zakona o javnim nabavkama.

Istovremeno, trebalo bi izmeniti i dopuniti Zakon o donacijama i humanitarnoj pomoći, Zakon o javnoj svojini, Zakon o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama, kako bi se obezbedio adekvatan nivo javnosti podataka o donacijama koje u situacijama elementarnih nepogoda prikupljaju državni organi i javne ustanove.

Dopis sadrži detaljno obrazloženje ove inicijative i dostupan je [na sajtu Transparentnosti Srbija](#).

Mediji

Kako se nameštaju tenderi u Srbiji

Nova.rs, 25. aprila 2020.

Na 69 od ukupno 100 najvećih tendera u Srbiji u prvoj polovini 2019. javio se samo jedan ponuđač, dok se generalno, bilo da je reč o nabavkama veće ili manje vrednosti, u proseku prijavljuju svege dve firme ili konzorcijuma. Ovakvi podaci ukazuju na to da su uslovi na tenderima tako skrojeni da može da ih ispuni samo određena firma ili su signal ostalim ponuđačima da se na njih ne prijavljuju, [piše nova.rs](#).

Ovo u izjavi za portal Nova.rs navodi Dragan Dobrašinović iz Koalicije za nadzor javnih finansija. On kaže da je podatke o broju prijavljenih ponuđača na tenderima velike vrednosti u Srbiji dobio od Uprave za javne nabavke. "Reč je o zvaničnim podacima koji ukazuju na jedan paradoks. Na najvećim tenderima trebalo bi da da bude najveća borba, jer ko ne želi da se bori za milione, a mi u najvećem broju

slučajeva imamo samo jednog ponuđača", kaže Dobrašinović. On dodaje da se u proseku na tendere u Srbiji, nevezano za vrednost javne nabavke, prijavljuju dva ponuđača. Kako ističe, taj drugi je često tu da bi dao privid konkurentnosti. "Ne znam da li je korupcija u javnim nabavkama učestalija sada nego za vreme bivših vlasti, ali je jasno da nije ništa bolje. Problem je što je SNS na vlast došao upravo na antikorupcijskoj priči. Napravljeni su nešto bolji zakoni, ali se u praksi ništa nije promenilo", ističe Dobrašinović.

Mehanizam nameštanja tendera

Samo jedan ponuđač na nekom tenderu dovoljan je razlog za sumnju da nešto nije u redu. Sagovornici portala Nova.rs navode da se upravo preko uslova u konkursnoj dokumentaciji "šteluju" poslovi za jednu firmu, neretko blisku vlasti ili pojedincu koji je u vladajućoj stranci. **Danilo Pejović iz Transparentnosti Srbije** kaže da se kroz više faza tokom sprovođenja postupka javnih nabavki nekom može namestiti posao. "To može biti već u fazi planiranja i tu je glavni mehanizam da se planira nešto što je nepotrebno ili se to čini u većem obimu nego što je to potrebno, pa se vrednost nabavke precenjuje.

The screenshot shows a news article on the Nova.rs website. The article title is "Istražujemo: Kako se nameštaju tenderi u Srbiji" (We investigate: How tenders are rigged in Serbia). The author is Nataša Latković, and the date is 23. Apr. 2020. The article features a main image of two men shaking hands in a business setting. To the right, there are sections for "Povezane vesti" (Related news) and "Najčitanije vesti" (Most read news). The "Povezane vesti" section includes a headline about an Argentine tennis player and Novak Djokovic. The "Najčitanije vesti" section includes a headline about Srdan Škoro and the Maldives.

Do nameštanja može da dođe i tokom realizacije postupka i to specifikacijom nekih dodatnih uslova, koji su skrojeni tako da može da ih ispuni određena firma", objašnjava Pejović.

Portal Nova.rs prethodno je objavio da je JP Srbijagas putem javne nabavke kupio 10 automobila, tokom vanrednog stanja, a na tender se javio samo jedan ponuđač, koji je, iako je procenjena vrednost bila tajni podatak, dao gotovo istovetnu ponudu. Određivanje vrednosti javne nabavke za poslovnu tajnu takođe može da ukaže na korupciju, jer postoji rizik da do tog podatka dođe upravo željeni ponuđač.

Svaka vlast je imala svoje ponuđače

Međutim, najočigledniji primer sumnjivog tendera ipak je nabavka novogodišnje rasvete u Beogradu na kojoj su favorizovani proizvodi grčke kompanije, čiji je jedini predstavnik u Srbiji bila firma Kip lajt. Osim u prestonici ona je dobila posao i u Nišu, gde su u konkursnoj dokumentaciji do detalja bili opisani ukrasi koje je Kip lajt već isporučio Beogradu.

Božo Drašković, bivši član Odbora Agencije za borbu protiv korupcije, navodi da je svaka vlast u Srbiji imala svoje dobavljače, odnosno firme koje su dobijale veliki broj poslova na tenderima, te da su se one menjale sa promenama vlasti. "Iza ključnih dobavljača stajale su partije ili istaknuti pojedinci u njima. Sa promenama vlasti i oni su se menjali. Zanimljivo je to što nova vlast ne ispituje korupciju kod prethodne, osim u slučajevima ličnog revanšizma. Većini političara je politika poluga da dođe do novca, iako su njihovi zvanični prihodi mali. Nema te vlasti ili učesnika u njoj koji je spreman da radi za tako malo novca, a da istovremeno ne koristi poluge institucije kojom upravlja pre svega za svoje lične interese, a onda za državu", objašnjava Drašković.

Donacija Vučića jugu - 5 šlepera paketa za koje se ne zna ko ih je platio

Južne vesti, 25. aprila 2020.

Socijalno ugroženi u Nišavskom i Topličkom okrugu dobiće pakete sa hranom i sredstvima za ličnu higijenu, a pet šlepera sa tim paketima koja su stigla u Niš funkcioneri SNS-a predstavljaju kao donaciju predsednika Aleksandra Vučića, [prenose Južne vesti](#). Ipak, ne objavljuju ko je tačno i kako platio poklon. Iz Transparentnosti Srbije navode da predsednik republike ne može da bude donator, ali građanin Vučić može.

Počelo je sa respiratorima, a nastavlja se sa paketima socijalne pomoći, opet šleperi koji se vezuju za predsednika Srbije i Srpske napredne stranke Aleksandra Vučića.

U četvrtak je 5 kamiona stiglo u Niš, a dočekali su ih lokalni funkcioneri - načelnici okruga i predsednici Opština.

Pomoć u pravo vreme.

Predsednik Aleksandar Vučić sa najbližim saradnicima poslao je jugu Srbije – Nišavskom i Pirotskom okrugu pet šlepera pomoći u hemijskim i prehrambenim proizvodima - piše na zvaničnoj Fejsbuk stranici Dragane Sotirovski, načelnice Niškog okruga.

Načelnica Sotirovski objašnjava da ovo ne treba mešati sa paketima penzionerima i da će Gradske opštine Niša i lokalne samouprave dva okruga pakete, koje naziva donacijom Vučića, podeliti narednih dana osetljivim kategorijama stanovništva.

Na pitanje o finansijskoj pozadini ovog kontigenta ne odgovara i kaže da to nije pitanje za nju.

I ja mogu da budem donator, svojim autoritetom, novcem, zalaganjem. Niko od nas nije pitao. To je lično predsednik sa svojim najbližim saradnicima poslao Nišavskom i Topličkom okrugu. Sve ostalo morate da pitate njega - rekla je Sotirovski.

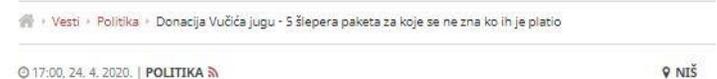
Na pitanje Južnih vesti zna li odakle su plaćeni ovi paketi, ministar finansija Siniša Mali kaže da nije potrošen državni novac i da je sve zapravo organizovao Štab za vanredne situacije u Nišu.

To se radi o donacijama koje je organizovao Štab za vanredne situacije u Nišu. ni na koji način država nije uključena, a pitajte njih kako su to isfinansirali - rekao je Mali.

Jeste politika, nije politika - Vučić predsednik, Vučić građanin

Predsednik Aleksandar Vučić u vanrednom stanju pripisivao je sebi zasluge za nabavku respiratora, govorio je da će lično avionom ići po njih, ali nije objavio da je lično nabavljao i pakete građanima.

Kako je platio ovih 5 šlepera hrane i hemije koji funkcioneri stranke čiji je predsednik reklamiraju kao njegovu donaciju, pitanja su koja su poslata njegovoj savetnici i najbližoj saradnici Suzani Vasiljević.

Donacija Vučića jugu - 5 šlepera paketa za koje se ne zna ko ih je platio

Autor: Milan Zirojević Izvor: Južne vesti

Nemanja Nenadić iz Transparentnosti Srbije kaže da je ova informacija zbunjujuća.

Ispada kao da je predsednik države kao državni organ podelio pomoć opštinama u okviru iste te države. Predsednik kao institucija nema neka sredstva opredeljenja u budžetu za takve namene. Ukoliko je donator Aleksandar Vučić onda to treba tako i reći, a ne predstavljati kao donaciju predsednika. To bi trebalo da piše i u papirima - rekao je Nenadić.

Predsednik Opštine Medijana Nebojša Kocić rekao je da duguju veliku zahvalnost "našem predsedniku Aleksandru Vučiću i njegovim saradnicima".

Drugi predsednik niške Opštine, one u Panteleju, Bratimir Vasiljević tvrdi da "nije reč o političkoj priči" i da pomoć neće deliti po sopstvenom nahođenju.

To je za one koji primaju socijalnu pomoć. Ima i onih koji su za zakon nevidljivi, a traže, javljaju da im je potrebna pomoć, a nisu sagledani i evidentirani. Ne pitamo ko je za koju političku opciju. Nema ovo veze sa politikom. Najveći greh bi bio da damo nekom kome ne treba, a uskratimo nekom kome treba - navodi Vasiljević.

Kaže da je za tu Opštinu namenjeno 1. 200 paketa za socijalno ugrožene.

Javne nabavke u vanrednom stanju neobavezne, obavezne informacije šta je kupljeno i koliko košta

Voice, 15. aprila 2020.

Kupovina respiratora ne mora da se odvija po svim uobičajenim procedurama jer Zakon o javnim nabavkama u slučajevima ugroženosti ljudskih života predviđa mogućnost njihovog zaobilazanja, ali svakako mora da se poštuje zakonsko načelo transparentnosti i javnost ima pravo da zna šta je kupljeno i koliko je to plaćeno, [piše Vojvodjanski istraživačko-analitički centar](#) (VOICE).

Direktor Transparentnosti Srbija Nemanja Nenadić rekao je da je u situacijama kada se radi o zaštiti života, moguće nabavljati i od firmi koje iz nekog razloga ne bi mogle da budu ponudjači kao i da nije neophodno da se priprema konkursna dokumentacija i da se objavljuje javni poziv.

"Medjutim, i u takvim situacijama su državni organi dužni da poštuju, u meri u kojoj je to moguće, načela ovog zakona - transparentnost, konkurenciju, efikasnost", rekao je Nenadić za VOICE.

Dodao je da je u aktuelnim nabavkama respiratora sporno to što građani znaju samo ono što saopšti predsednik Srbije Aleksandar Vučić koji kako je naveo, "svakako nije nadležan za kupovinu medicinske opreme, dok od nadležnih institucija, kao što je Ministarstvo zdravlja, nema nikakvog obaveštenja".

„Ako se dešava nešto drugo, što je u ovom trenutku nemoguće utvrditi, onda se to čini kršenjem zakona ili nabavke ne sprovodi država već neka privatna firma ili pojedinac. Međutim, za tako nešto ne postoji nikakva realna potreba, sve se može obaviti na zakonit način“, rekao je Nenadić.

VOICE je preneo da na Portalu javnih nabavki, gde se inače objavljuju podaci o sprovedenim tenderima, postoji podatak o kupovini samo 15 respiratora iz prve polovine marta.

Nenadić kaže da u konkretnom postupku nije uočio nikave nepravilnosti. Prvo, za taj pregovarački postupak dobijeno je pozitivno mišljenje Uprave za javne nabavke jer je potreba za neplaniranom nabavkom nastala bez krivice naručioca. Zatim, ispoštovan je i princip konkurencije jer su poziv uputili na više adresa, dobili dve ponude i odabrali onu jeftiniju. Međutim, i ovde je ostalo nekoliko nejasnoća.

„Ono što se može *post festum* postaviti kao pitanje zašto je planirano da se na taj način nabavi samo 15 respiratora a ne više i šta se to toliko promenilo za samo nedelju dana. Nadam se da ćemo nekada dobiti argumentovane odgovore i na ta pitanja, a u ovom trenutku takvi dokumenti nisu dostupni“, kaže Nenadić.

Pomoć penzionerima

Kako se pregledom Portala javnih nabavki može videti da su do sada samo dve opštine oglasile pregovaračke postupke za nabavku paketa pomoći penzionerima, ali se postavlja pitanje da li to znači da druge nisu sprovele takve postupke i time prekršile zakon ili su za te svrhe koristile postojeće budžetske rezerve.

HOME EKONOMIJA **FACT-CHECKING** LOKALNE SAMOUPRAVE ANALITIČKI ČLANCI

News Ticker | Analitički članci | This is the 3rd latest news item.

ANALITIČKI ČLANCI

Javne nabavke u vanrednom stanju neobavezne, obavezne informacije šta je kupljeno i koliko košta

14. Apr 2020 by **Marija Grbic** | Nema komentara

Nejasno kako su lokalne samouprave nabavljale pakete za penzionere

Kupovina respiratora ne mora da se odvija po svim procedurama po kojima inače treba da se odvijaju javne nabavke jer Zakon o javnim nabavkama u slučajevima

Od uvođenja vanrednog stanja do ponedeljka, 13. aprila, na Portalu javnih nabavki može se videti da je pokrenuto oko 90 pregovaračkih postupaka kao načina nabavke dobara ili usluga. Pregovarački postupci u odnosu na redovne javne pozive podrazumevaju kraće rokove i mogućnost da naručilac određenim ponuđačima, jednom ili više njih, direktno pošalje poziv.

Svi naručioci koji su pokrenuli pregovaračke postupke morali su da zatraže mišljenje o opravdanosti pokretanja takvih postupaka od Uprave za javne nabavke i većina je u svojim obrazloženjima navela hitnost za određenom robom ili uslugom zbog epidemije virusa. Osim nekoliko postupaka za nabavku medicinske opreme, pregovaračke postupke, između ostalog, pokrenule su i

Opšinska uprava Opštine Kovin i Gradska uprava Grada Beograda za nabavku paketa pomoći za penzionere sa najmanjim penzijama.

U obrazloženju za pokretanje pregovaračkog postupka, Kovin je naveo da je sredstva za pakete dobio od Pokrajinskog sekretarijata za regionalni razvoj, međuregionalnu saradnju i lokalnu samoupravu. Međutim, na Portalu javnih nabavki nisu navedeni slični pregovarački postupci drugih vojvođanskih opština, što otvara pitanje kako su one izvršile nabavku paketa pomoći.

„Kovin se poziva na to da je dobio pare od pokrajine, ali nemamo na spisku slične nabavke drugih vojvođanskih opština. To bi dalje moglo da znači da su druge opštine prekršile zakon, pa nisu tražile mišljenje niti primenjivale pregovarački postupak. Malo je verovatno da su Beograd i Kovin jedine opštine koje na ovaj način troše deo svojih budžeta pa bi trebalo utvrditi da li su ostali gradovi i opštine nabavljali robu bez primene Zakona o javnim nabavkama, ili su možda koristili u tu svrhu samo postojeće rezerve“, kaže Nemanja Nenadić.

Nenadić dodaje da bilo koja podela pomoći građanima ili privredi, „pogotovo kada dolazi u vreme neposredno pred izbore, može biti tumačena kao politička promocija vlasti“. On ističe da nije sporna pomoć građanima kojima je to neophodno, nego ukoliko je to iskorišćeno upravo u političke svrhe.

„Verujem da nikom nije sporno da se ona takvim građanima i pruža, ali da to nipošto ne bi smelo da bude iskorišćeno za lične promocije funkcionera organa koji dodeljuju pomoć ili za promociju partija iz kojih dolaze. Zato je mnogo stvari bitno da bi se sagledalo da li je pomoć samo normalna aktivnost lokalnih samouprava ili takođe i politička promocija – kako je odabrano kome će biti podeljena, ko učestvuje u podeli, kako se medijski plasiraju informacije o toj aktivnosti“, rekao je Nenadić.

